

Lissabon Verklaring

Opvattingen van Jongeren over Inclusief Onderwijs

Op 17 september 2007 organiseerde de Portugese minister van Onderwijs samen met het 'European Agency for Development in Special Needs Education' een hoorzitting met als thema: 'De stem van de jongeren: de aanpak van diversiteit in het onderwijs.' Dit gebeurde in het kader van het Portugese voorzitterschap van de Europese Unie.

Jongeren met specifieke onderwijsbehoeften uit het voortgezet en het hoger onderwijs in 29 landen¹ raakten het eens over de 'Lissabon Verklaring – Opvattingen van Jongeren over Inclusief Onderwijs'. Deze Verklaring is een samenvatting van de voorstellen van de jongeren op de plenaire sessie van de 'Assembleia da República' in Lissabon, over de rechten, noden, uitdagingen en aanbevelingen die moeten leiden tot succesvol inclusief onderwijs.

De Verklaring hoort thuis in het geheel van eerdere officiële Europese en internationale documenten over onderwijs aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Daarbij horen: de 'Resolutie van de Raad over de integratie van gehandicapte kinderen en jongeren in het gewone onderwijs' (ER, 1990); 'De Verklaring van Salamanca en het Actieplan voor onderwijs aan leerlingen met speciale onderwijsbehoeften' (UNESCO, 1994); het 'Charter van Luxemburg' (Heliosprogramma, 1996); de 'Resolutie van de Raad inzake de bevordering van de tewerkstelling en de maatschappelijke integratie van mensen met een functiebeperking' (ER, 2003); de 'Conventie voor de Rechten van Personen met een Handicap' (Verenigde Naties, 2006).

1. De jongeren zijn het eens over hun RECHTEN:

- Wij hebben recht op respect en non-discriminatie. Wij willen geen medeleven. Wij willen respect krijgen als toekomstige volwassenen die in een normale omgeving leven en werken.
- Wij hebben recht op dezelfde kansen als iedere andere burger, maar met de noodzakelijke ondersteuning voor onze speciale behoeften. De wensen van geen enkele persoon mogen worden genegeerd.
- Wij hebben recht op persoonlijke beslissingen en keuzes. Men moet luisteren naar onze stem.
- Wij hebben recht op een onafhankelijk leven. Wij willen ook een gezin stichten, en een huis hebben dat aangepast is aan onze noden. Velen onder ons willen aan de universiteit studeren. Wij willen aan het werk en we willen niet gescheiden leven van mensen zonder handicap.
- Iedereen in de maatschappij moet zich bewust zijn van onze rechten, ze begrijpen en respecteren.

2. De jongeren formuleren een duidelijke visie op de belangrijkste VERBETERINGEN die ze in hun opleiding hebben ervaren:

- Over het algemeen kregen we voldoende ondersteuning in onze onderwijsopleiding, maar er is nog ruimte voor verbetering.

---

¹ België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Spanje, Tsjechië, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland.

- De toegankelijkheid van gebouwen gaat erop vooruit. Mobiliteitsproblemen en de toegankelijkheid van gebouwen zijn steeds vaker onderwerp van discussie en overleg.
- Handicaps zijn duidelijker zichtbaar in de maatschappij.
- Computertechnologie wordt beter en er zijn goed gestructureerde digitale boeken.

3. De jongeren leggen de nadruk op UITDAGINGEN en BEHOEFTE:

- Verschillende mensen hebben andere behoeften op het vlak van toegankelijkheid. Er zijn verschillende toegankelijkheidsdrempels in het onderwijs en de maatschappij voor onderscheiden specifieke behoeften. Enkele voorbeelden:
  - sommigen hebben meer tijd nodig in de les en bij examens;
  - soms hebben we persoonlijke begeleiders nodig in de klas;
  - we hebben aangepaste materialen nodig die we op hetzelfde ogenblik als onze klasgenoten kunnen gebruiken.
- Vrije keuze van vakken of studiegebieden wordt soms beperkt door de ontoegankelijkheid van gebouwen, een gebrek aan technologie en beschikbare materialen (apparatuur, boeken, enz.).
- Wij hebben behoefte aan vakken en vaardigheden die zinvol zijn voor ons en voor ons leven in de toekomst.
- Wij hebben onze hele schoolloopbaan lang nood aan haalbare adviezen over wat we in de toekomst kunnen doen. Die adviezen moeten rekening houden met onze individuele behoeften.
- Er is nog steeds een gebrek aan inzicht in handicaps. Leraren, medeleerlingen en sommige ouders hebben soms nog een negatieve attitude tegenover ons. Mensen zonder handicap moeten weten dat ze aan de persoon met een handicap kunnen vragen of hij al dan niet hulp nodig heeft.

4. De jongeren formuleren hun visie op INCLUSIEF ONDERWIJS:

- Het is belangrijk dat iedereen de plaats waar hij onderwijs krijgt, vrij kan kiezen.
- Inclusief onderwijs functioneert best in correcte omstandigheden. Dit betekent dat de nodige ondersteuning, middelen en getrainde leraren beschikbaar zijn. Leraren zijn gemotiveerd en goed op de hoogte van onze noden. Ze begrijpen die ook. Ze hebben een goede opleiding nodig en vragen ons wat we nodig hebben. Ze werken op elk niveau goed met elkaar samen en maken afspraken.
- Wij erkennen dat inclusief onderwijs veel voordelen biedt: we leren meer sociale vaardigheden, we hebben bredere ervaringen; we leren hoe we het in de echte wereld moeten aanpakken; we hebben behoefte aan contacten met vrienden met en zonder specifieke behoeften.
- Inclusief onderwijs met individuele, gespecialiseerde begeleiding is de beste voorbereiding op hoger onderwijs. Gespecialiseerde centra zijn een hulp bij onze begeleiding. Ze kunnen universiteiten correct informeren over de ondersteuning die we nodig hebben.
- Inclusief onderwijs biedt voordelen aan onszelf en aan alle andere mensen.

De jongeren BESLUITEN:

Wij moeten onze toekomst zelf uitbouwen. Wij moeten de hindernissen uit de weg ruimen die bij ons en bij andere mensen leven over handicaps. Wij moeten onze handicap overstijgen – dan zal de wereld ons beter aanvaarden.

Lissabon, september 2007

De publicatie van dit document was mogelijk dankzij de steun van de lidstaten die deel uitmaken van het Agency en van het DG Leefmilieu Onderwijs, Opleiding en Cultuur van de Europese Commissie:
http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

